

**ІНСТИТУТ
СХІДНОЇ ЄВРОПИ**

**THE EASTERN-EUROPEAN
INSTITUTE**

**м. Львів, 79008, вул. Тесленка, д.2; тел. 097-496-22-40
www.easterneurope.nethouse.ua; E-mail: ukrainoznavezz@ukr.net**

АНОНС

12 серпня 2019 року Кафедра українознавства Інституту Східної Європи (ICE), науковий журнал «Українознавець» анонсували вихід нової наукової монографії історика Віктора Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України. Наукове видання. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019р. – 218с.»

Монографія історика Віктор Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України. Наукове видання. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019р. – 218с.» рецензована чільними фахівцями з означеної наукової проблеми, основні з яких подаються нище.

В основі наукового дослідження лежать наукові експедиції в Причорномор'я з 1998 по 2018 роки.

З науковою монографією історика Віктора Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України. Наукове видання. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019р. – 218с.» можна познайомитися у Львівській національній науковій бібліотеці імені Василя Стефаника та на сайті Інституту Східної Європи - **www.easterneurope.nethouse.ua**

Основні наукові рецензії на монографію історика Віктор Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України. Наукове видання. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019р. – 218с.».

Ігор Огірко

Рецензія на наукову працю «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019» директора Інституту Східної Європи, доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя. ©

Наукова праця «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» є актуальне. Воно друкується за рішенням Вченої Ради Інституту Східної Європи протокол №4, від 17 листопада 2018р. за рішенням Кафедри українознавства Інституту Східної Європи, протокол №4, від 17 листопада 2018р.

Наукова праця директора Інституту Східної Європи та завідувача Кафедри українознавства доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» своїм дослідженням вірно наголошує, що європейська релігійна культура розвинулась в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України в X-VIII тисячоліттях до нашої ери.

Вперше засобами сучасної історичної науки в праці зроблено глибокий, фактологічний аналіз письмових, археологічних, лінгвістичних та топографічних джерел, більшість яких, під таким кутом зору дослідили етногенез зародження, становлення і розвитку Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України.

В основі дослідження лежать наукові експедиції в Причорномор'я за період з 1998 по 2018 роки.

В праці за цей період 1998 - 2018 роки, досліджена релігійна культура Дністро-Дунайського міжріччя басейну Чорного моря України в епоху раннього Трипілля в контексті формування давньоєвропейської спільноти в X-VIII тисячоліттях до нашої ери в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України.

В розділах праці досліджено розвиток як жіночого та чоловічого релігійного культу, зокрема як давні ранньо-трипільські жіночі вірування та так і релігійна культура чоловіків мисливців та рибалок кам'яної доби X-VIII тисячоліть до нашої ери в басейні Чорного моря. Автором також досліджена ранньо-трипільська прото-писемність, подальша в ньому регіоні хеттська писемність та релігійна культура, яка розвинула індо-європейську цивілізацію Причорномор'я.

В дослідженні подані карти досліджень етногенезу релігійної культури Дністор-Дунайського міжріччя прилягаючого до басейну Чорного моря території України.

В науковій праці досліджується зародження, становлення та розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України на основі пошуково-археологічних експедицій які проводилися в 1998-2018 роках.

На великому фактологічному джерельному матеріалі, який виявлений за 20 - ти ліття науково-пошукових археологічних експедицій показано еволюцію жіночої та чоловічої релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України з X по IV тисячоліття до нашої ери. Наукова праця «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» також дослідила історію вірувань на основі ранньо-трипільського жіночого культу «Богтині - Матері» у взаємовідносинах з чоловічим культом «Мисливців та рибалок» на основі археологічних старожитностей знайдених в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України у порівнянні з аналогічними жіночими і чоловічими культурами, які досліджені археологами та істориками як у народів басейну Чорного моря так і у народів Південної, Західної, Центральної та Східної Європи які розвивалися у них у продовж тисячоліть.

Наукові праці «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» на основі археологічних експедицій які проводилися у 1998-2018 роках по питаннях дослідження розвитку давньої жіночої та чоловічої релігійної культури європейців, доказали, що зародження та становлення

Чорноморської Цивілізації проходило з X - по VII тисячоліття до нашої ери. Чорноморська Цивілізація та зародила, створила і поширення давню релігійну культуру європейців, зокрема жіночу релігійну культуру «Богині - Матері» та чоловічу релігійну культуру «Мисливців та рибалок», що яскраво доказав в праці її автор Віктор Ідзьо, на основі конкретних виявлених археологічних старожитностей на території як Чорноморського басейну та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України.

Дослідник в працях «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» взяв за основу кращі традиції сучасної європейської та української історичної та археологічної науки, які які допомогли йому вивчити давню європейську релігійну жіночу та чоловічу культуру в 1998-2018 роках на територіях прилягаючого до басейну Чорного моря Дністро-Дунайського міжріччя території України. Що стосується подальшого розвитку Трипільської релігійної культури то в VII-VI тис. до нашої ери вона інтенсивно розвивається на Балканах, Румунії, Молдавії та особливо в Україні де і отримує свою назву «Трипільська культура» а від місця на території України, де була вперше відкрита на початку XX століття, біля села Трипілья поблизу міста Києва археологом В. Хвойкою. Як засвідчують перші знахідки, Трипільська культура була поширена в енеоліті на території Правобережної України та Молдавії, а також в східній Румунії. Походження Трипільської культури, її етнічна приналежність, як її зародження та становлення ми виводимо з X-VIII тис. до н. е. з Дністро-Дунайського гирла Чорного моря, про що наголошено вище. Вчені XX століття (Т. Пассек та інші) вважали час її розселення V-IV тисячоліття до нашої ери, вчені XXI століття (Т. Ткачук та інші) сьогодні вважають, згідно останніх археологічних досліджень, час виникнення Трипільської культури VII-VI тисячоліття до нашої ери. При всіх розбіжностях датування, за проаналізованим археологічним матеріалом, можна наголосити, що Трипільська культура у VI-II тисячоліттях, як перша праукраїнська цивілізація, яку слід поставити в основу української нації, розвинула: релігійну культуру, скотарство, землеробство, ремесла, які були підкріплені побутовою організацією, які в своїх контурах збереглися до XXI століття. Розвиваючись свою релігійну культуру та духовність, Трипільська культура досягла вдосконалень в різних вищезначених галузях, а також поширюється на більш значну територію, концентруючись на території між Дністром і Дніпром, де в майбутнього на новому витку історії, розпочався етногенез українського народу.

Вивчення пам'яток Трипільської культури почалось на початку XX століття. Першим її відкрив біля села Трипілья археолог В.В. Хвойко. В подальшому її вивченням займалися такі вчені, як Є.Р. Штерн, М.Ф. Біляшевський, М.Я. Рудинський, Т.С. Пассек, С.С. Магурі, Є.Ю. Крічеський та багато інших. В Західному регіоні України першим відкрив та систематизував пам'ятки Трипільської культури на Тернопільщині в 30-х роках XX століття О. Кандиба (Ольжич). Першим спробу хронологічно встановити розвиток Трипільської культури, по її етапах: ранній, середній та пізній, зробив В.В. Хвойко. Слід наголосити, що найбільш точніше хронологію розвитку Трипільської культури в Україні було визначено в 40-50 роки XX століття археологом та істориком Т.С. Пассек, яка внаслідок сукупності археологічно досліджених пам'яток, зуміла виділити окремі локальні варіанти та їх регіональні особливості. По загальній характеристиці та особливості розвитку Трипільської культури, вона визначила три етапи: ранній, середній та пізній, ґрунтуючись на датуванні методом С-14, дослідниця прийшла до висновку, що Трипільська культура розвивалася на протязі V-III тис. до н. е. У XXI столітті український вчений Т. Ткачук внаслідок археологічних досліджень прийшов до висновку, що Трипільська культура бере початок свого розвитку з VII тисячоліття до нашої ери. Слід наголосити, що вперше трипільські поселення, які згідно класифікації Т.С. Пассек слід віднести до раннього етапу, були виявлені в басейні Середнього Дністра та Південного Бугу М.Ф. Біляшівським поблизу села Борисівка Вінницької області. Дальше в першій чверті XX століття, дослідник С.С. Гамченко в 1913 році, поблизу села Саврань Одеської області, відкрив ранньотрипільські старожитності.

Слід наголосити, що найбільш виразний ранньотрипільський комплекс дослідник С.С. Гамченко виявив в 1929 році в урочищі Попів-Город, поблизу селі Озеринці Могилів-Подільського району, на лівому березі Дністра. В цей же час були досліджені біля 60 ранньотрипільських пам'яток, які поширювались від східних відрогів румунських Карпат від басейну ріки Серет до басейну Південного Бугу до верхів'їв ріки Росі, а також від північної межі Причорномоських степів до верхньої течії Дністра та Південного Бугу. Слід наголосити, що ранньотрипільські поселення були найкраще досліджені в регіоні середньої течії Дністра, в селах: Лука-Врублевецька, Ленківці, Солончени I, Бернів, Лука, Голеркани.

Здебільшого трипільські поселення раннього часу розташовані на низьких ділянках, переважно мисах, над заплавлених терасах. В таких умовах, наголошував археолог Б.О.Тимошук, знаходились трипільські поселення: Лука-Врублевецька, Брага, Солончени I на Дністрі, Ветелівка на Пруті. Поселення в селі Ленківці розташоване навпаки на правому високому березі Дністра на висоті 100 метра над рівнем ріки. Деяко в інших топографічних умовах знаходяться ранньотрипільські поселення в басейні Південного Бугу. Так пам'ятки Мабатинівка II, Гребенка розташовані на перших та другій терасах ріки. Ранньотрипільські старожитності були виявлені також на підвищених ділянках місцевостей поблизу сіл: Печора, Данилова Балка,

Олександрівка та на ріці Кодима. Поки що важко встановити загальні риси планування, оскільки дана проблема слабо вивчена і потребує подальшого дослідження. Слід наголосити, що всі наявні старожитності ранньотрипільської культури дають право наголошувати, що в її складанні значну роль відіграла культура лінійно-стрічкової кераміки.

Не слід виключати також, що Трипільська культура і культура лінійно-стрічкової кераміки були різними, однак, знаходились в близьких територіальних і хронологічних контактах і підлягали взаємопроникненню. В ранній Трипільській культурі простежуються місцеві запозичені елементи. До місцевих традицій слід віднести велику роль мисливства та галузі господарства з якими пов'язані архаїчні прийоми обробки кременю. Старі місцеві традиції постійні також в формах і техніці домобудівництва, що зафіксовано в комплексах Трипільля на Київщині.

У висновок позитивної рецензії наголошу, що своїм дослідженням автор доктор історичних наук, професор, академік Віктор Ідзьо дослідив багатосторонні взаємопов'язані процеси, які виникли у X-VIII тис. до н. е. релігійній культурі ранньо-трипільських племен Причорномор'я. Дослідником на основі дослідженої ранньо-трипільської культури Причорномор'я були виявлені жіночі і чоловічі релігійні культури, які поклали початки етнічним утворенням з оформленим економічним укладом в основі якого лежало землеробство і при селищне скотарство при значній ролі в господарстві мисливства і збиральництва.

Як засвідчено у висновку вченим Віктором Ідзем археологічні джерела точно датують час концентрації в Причорномор'ї ранні соціально-політичні інституції жіночі і чоловічі інституції, які виявлені в лоні релігійної культури X-XVIII тисячоліття до нашої ери.

Ранньо-трипільський час на території України, вірно наголосив у висновку праці вчений Віктор Ідзьо, цілком відповідає процесу, який розвивався в енеолітичній Європі у X-XVIII тисячоліттях до нашої ери...

Василь Хитрук

«Архетип Великої Матері Північного Причорномор'я 10-8 тисячоліть до нашої ери».

Рецензія на наукову працю «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019» директора Інституту Східної Європи, доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя. ©

Уперше в археологічній історичній українській та світовій науці на основі новознайдених артефактів автором рецензованої монографії показана Архетипна модель життя, культури і релігії аріїв Північного Причорномор'я кам'яного віку. Цією моделлю виявився Архетип Великої Матері Північного Причорномор'я допотопного і післяпотопного періоду. Книга відкриває цілу галерею світлин і фігурок палеолітичної Березині-Оранти, Праматері-Родоначалниці людства, Великої Матері Богині – див.: сс. 56-57; 114-142 та ін. Читач вперше познайомиться з культом Бога Сіви та його Священним Лінгамом – символом Роду – див. с. 32, св.: 8, 38, 39, с. 40. Експедиція «Причорномор'я», 2016 рік. Фігурки слоноголового Бога Ганеші аріїв-індоєвропейців – див.: Св. 65-70, с. 50-52, палеолітичний образ «Рогу Достатку і Розквіту життя народу», чоловічі фігурки та ін.

В даній науковій праці директора Інституту Східної Європи, завідувача Кафедрою Українознавства, доктора історичних наук, професора, віце президента Академії Наук «Трипільська Цивілізація», академіка Академії Наук Євразії, академіка Академії Наук Вищої Школи України Віктора Святославовича Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» вперше в археологічній українській та світовій науці на основі новознайдених артефактів показано автохтонність місцевого, а не привнесеного ззовні, джерела виникнення цієї Архетипної моделі буття, культури і релігії доаріїв і аріїв Північного Причорномор'я кам'яного віку XX - X – IX тисячоліть до н. д.

Тому «Давньоукраїнський Три-Ук (Тризуб) – символ-герб Північного Причорномор'я не можемо віддати грекам, яких на ті й навіть античні часи ще не було на мапі Європи – див. св.: 167, с. 199. Якою тоді була Європа? В той час, коли на Південно-Східному Міжмор'ї, із-за близькості до Південної півкулі Гімавату, було тепло і життя людини розвивалося еволюційно, економічно, культурно і релігійно чудово, Греція ще була не заселена, а вся північна і західна частини Європи ще мерзла під то наступаючими, то відступаючими льодовиками. Божественний вибір «Колиски Білої Раси людства», чудове подільсько-причорноморське підсоння, поступове нарощення чорноземів, естетична, етична, духовна культура, зокрема, наявність жреців-брагманів, зародження Вед і зумовили кристалізацію культури і ранньоевропейської цивілізації Аріїв-Гіперборіїв Північного Причорномор'я пізнішого етапу «Давньоукраїнської археологічної культури мальованої кераміки» (Трипільської,- термін В.Хвойка). Така величезна кількість артефактів Великої Матері Богині того періоду, знайдена археологічно-історичною експедицією під керівництвом академіка Віктора Ідзьо, говорить про те, що вже в ті далекі часи саме на території України, в межиріччі Бога-Тіраса-Істра і навколо

Уксинського озера, яке потім стало Понтом Уксинським (греками перейменованим на Понт Еуксинський), волею Бога Всемогутнього і Богині Матері, яку пізнішими поколіннями за древньою традицією названо Ладою було започатковано «Колиску народів» - «Лади-мирію», а стародавню релігію Великої Богині Матері, відповідно, назвали «Ладомирієм».

Саме землю Дунайсько-Дністровсько-Бористенського регіону Пророк Заратустра називає «Арійським Простором» - Колискою Аріїв, а причорноморські літоси «Укксаммаком» на честь засновника «Тео-Укрів» Вергілія - родоначальника українців Ука або Укаса. Епіцентром культури виготовлення фігурок Великої Матері та пов'язаним з нею обожнювальним культом, як виявили сучасні українські вчені, був на ті часи і залишається й нині – Карпатський регіон, зокрема всесвітньовідоме Святилище Великої Матері Лади та її доньки Лелі у селі Снідавка, Косівського району, на Гуцульщині. Образ Берегині – Рожаниці Лади-Лелі став Архетипічною Матрицею всіх фігурок Великої Матері Богині – Матері Землі – Подательки всіх духов-матеріальних благ для своїх дітей – землян, знайдених археологами цієї експедиції, яка тривала цілих 20 років(!) та й всіма іншими експедиціями світу, котрі досліджували ці регіони Східної Європи. Саме Мати Богиня Лада, уособлювана як монументальний камінний образ Богоматері – Берегині цивілізації, стала тим магнітом, який притягав вір'ян протягом багатьох тисячоліть і з появою християнства вилився в культ Богоматері Ііуса і всесвітній Рух Маріянства – обожнення Діви Марії.

Отже, монографія визначного вченого, віце президента Академії Наук «Трипільська Цивілізація», академіка Академії Наук Євразії Віктора Святославовича Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» послужить значним поштовхом не тільки для появи нових, більш правдивих наукових праць про Україну, а й для нового переписування Історії Світу, подібно до того, як у ХХ столітті з грецьких на шумерські, так тепер, у ХХІ століття – перед істориками Європи постає нова проблема – гуманітарна проблема-потреба переписання Історії Світу з шумерських на українські координати. Справедливість обов'язково святкуватиме торжество Правди. Така логіка еволюції історії. Головна теза нової багаторічної фахової творчої праці В.Ідзя узгоджується з дослідженнями Професора Кембріджського університету Пітера Фостера, котрий своїми дослідженнями підкреслює зародження релігійного культу Матері Богині з 12-10 тис. до н. д. Логічно мислячи, Потоп стався у 10 тис. до н.д., отже, всі артефакти, що викидає нині Чорне море, були виготовлені до Потопу, це як мінімум. І коли в анналах науки ми маємо фігуру Богині Матері з 21 тисячоліття (Мізин, Україна), то природно, що тут маємо факт реальної традиції обожнення Великої Матері Богині, принаймні від 40 тисяч років тому – часів зародження української мови, за Академіком Марром і професором Інституту Східної Європи, санскритологом Василем Кобилухом.

На завершення маємо підкреслити рацію значення даної праці, об'єктивно і науково доказово виражену у Висновках: «В наукових працях директора Інституту Східної Європи, завідувача Кафедрою Українознавства, доктора історичних наук, професора, віце президента Академії Наук «Трипільська Цивілізація», академіка Академії Наук Євразії, академіка Академії Наук Вищої Школи України Віктора Святославовича Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» досліджено зародження, становлення та розвиток Європейської Цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України на основі пошуковоархеологічних експедицій які проводилися в 1998-2018 роках». Справді, «зародження і становлення Європейської цивілізації та релігійної культури» народів Східної Європи безпосередньо і тісно пов'язане із поняттям геніального європейського психіатра К.Г.Юнга про Архетип Великої Матері Богині у «колективному підсвідомому і надсвідомому». Додамо – і Колективному Свідомому. Зрештою, саме цей культ Великої Матері створив нас такими, якими ми є зараз, на порозі Золотого Віку Великої Матері Богині, що повертається вже вкотре до своїх дітей знову і знову. І нова, насичена сотнями власних артефактів книга – якраве цьому підтвердження.

Олег Огірко

Рецензія на наукові праці доктора історичних наук, професора Віктора Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України». – Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019. – 214 с. ©

В наукових працях директора Інституту Східної Європи, завідувача кафедрою українознавства, доктора історичних наук, професора, віце- президента Академії наук «Трипільська Цивілізація», академіка Академії наук Євразії, Віктора Ідзя «Зародження, становлення і розвиток Європейської цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України» досліджено зародження, становлення та розвиток Європейської цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України на

основі пошуковоархеологічних експедицій, які проводилися в 1998-2018 роках. На великому фактологічному джерельному матеріалі, який виявлений за 20 - ти ліття науково-пошукових археологічних експедицій, показано еволюцію жіночої та чоловічої релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України з X по IV тисячоліття до нашої ери. В даних наукових працях також досліджено історію релігійних вірувань на основі ранньо-трипільського релігійного жіночого культу «Богині - Матері» у взаємовідносинах з чоловічим релігійним культом «Мисливців та рибалок» на основі археологічних старожитностей знайдених в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України у порівнянні з аналогічними жіночими і чоловічими релігійними культурами, які досліджені археологами та істориками як у народів басейну Чорного моря так і у народів Південної, Західної, Центральної та Східної Європи, які розвивалися у них у продовж тисячоліть.

Сьогодні відомо біля двох тисяч пам'яток культури Трипільля в Україні – поселення, поховання та надгробники. Археологи вивчають трипільську цивілізацію упродовж століття, і їх результатами стали дуже важливі та цікаві деталі з історії, розвитку ремесел, про знаряддя, приміщення, традиції, та духовні аспекти життя. Це дозволило зробити наукові висновки та деяку реконструкцію цієї культури.

Головним богом трипільців була жінка, і їхня культура розвивала багату та складну артистичну символіку релігійної віри до Великої Богині у різних її іпостасях – Давальниця життя, Володарка смерті та Богиня відтворення. Ця символічна система віддзеркалює природу, але водночас представляє «циклічність, нелінійність та міфічний час».

Відповідно, трипільська культура мала усі риси матріархату. Жінки займалися сільськогосподарськими справами, головували у сім'ях, готували керамічні предмети, тканини, одяг та відігравали провідну роль у суспільстві. Чоловіки займалися полюванням, готували знаряддя праці з каміння та кісток.

Вперше у даній роботі засобами сучасної історичної та археологічно-пошукової науки зроблено глибокий фактологічний аналіз виявлених археологічних та топографічних джерел, більшість яких, під таким кутом зору вивчатимуть зародження, становлення і розвиток Європейської цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України.

Наукові праці професора Віктора Ідзя на основі археологічних експедицій які проводилися у 1998-2018 роках по питаннях дослідження розвитку давньої жіночої та чоловічої релігійної культури європейців, продемонстрували зародження та становлення Чорноморської цивілізації з X - по VII тисячоліття до нашої ери та зародження і поширення давньої релігійної культури європейців, зокрема, жіночої релігійної культури «Богині - Матері» та чоловічої «Мисливців та рибалок» на основі конкретних виявлених археологічних старожитностей на території як Чорноморського басейну та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України та на території всієї Європи. Вивчено та проаналізувано кращі традиції сучасної європейської та української історичної та археологічної науки, які вивчали давню європейську релігійну жіночу та чоловічу культуру на основі археологічних старожитностей виявлених у 1998-2018 роках на територіях прилягаючого до басейну Чорного моря Дністро-Дунайського міжріччя території України. У запропонованих працях враховані аналогічні наукові дослідження, які напрацьовані історичною та археологічною наукою у продовж XIX-XX століть, які досліджували зародження, становлення і розвиток Європейської цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючих до Дністро-Дунайського міжріччя території України, які однак, не відривають розвиток релігійної культури від розвитку первісної жіночої та чоловічої європейської релігійної культури у X-IV тисячоліттях до нашої ери, яка лежить в основі розвитку європейських народів до прийняття ними раннього християнства.

Автор наукових праць розглядає процеси зародження, становлення та неперервний культурний, історичний, духовний, політичний, соціальний та економічний розвиток Європейської цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря.

Вважаю, що запропоновані наукові праці «Зародження, становлення і розвиток Європейської цивілізації та релігійної культури в басейні Чорного моря та на територіях прилягаючого Дністро-Дунайського міжріччя території України», підготовлені завідувачем Кафедри Українознавства Інституту Східної Європи, доктором історичних наук, професором Віктором Ідзем, вносять помітний вклад у скарбницю знань про історію української держави та особливо будуть корисні для науковців, викладачів та студентів вищих навчальних закладів, а також для усіх, що цікавляться історією України.

**Інститут Східної Європи
Eastern-European Institute**

Віктор Ідзьо

**Зародження, становлення і розвиток
Європейської Цивілізації
та релігійної культури в басейні Чорного
моря та на територіях прилягаючого
Дністро-Дунайського міжріччя території
України**

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2019

